MINISTERSTWO SPRAW ZAGRANICZNYCH
DEPARTAMENT POLITYCZNO-EKONOMICZNY
WYDZIAŁ PRASOWY

Nr. 23
Warszawa dn. 25 listopada 1927 r.

Przegląd Prasy Z.S.R.R. i emigracji rosyjskiej

TREŚĆ:

PRZEGLĄD PRASY ZSRR I EMIGRACJI ROSYJSKIEJ

Nr. 23 Warszawa dn. 25 listopada 27 r.

---

1. POLITYKA ZAGRANICZNA ZSRR I STOSUNEK DO ZAGADNIEŃ MIĘDZYNARODOWYCH

SPRAWY BEZPIECZEŃSTWA I ROZBROJENIA

"IZWIESTJA CIK ZSSR" z dn. 22/11 donosi, że przewodniczący delegacji sowieckiej na komisję dla spraw rozbrojenia p.Litwinow udzielił wywiadu prasie w sprawie stanowiska ZSRR w komisji rozbrojenia.

P.Litwinow krytykował na wstępie dotychczasowe poczynanie Ligi Narodów w sprawie rozbrojenia i zauważył, że w rezultacie swych prac Liga Narodów nie osiągnęła nic realnego poza garścią deklaracji, rezolucji i propozycji wyniesionych w celu wyzyskiwania sił przez to lub inne międzynarodowe ugrupowanie polityczne w przeciwieństwie do stanowiska państw kapitalistycznych rząd sowiecki w ciągu swego 10-letniego istnienia wytężał wszystkie swe siły, dążąc do osiągnięcia jakichkolwiek kroków w dziedzinie powszechnego rozbrojenia, lub choćby częściowego, lecz rzeczywistego rozbrojenia. Na dowód tego Litwinow powołuje się na: 1/ dekret rządu sowieckiego z dn. 8-go listopada 1917 roku w sprawie pokoju, 2/ propozycję sowiecką na konferencji genewskiej w roku 1922, 3/ zwołanie w roku 1922 w Moskwie konferencji z udziałem sąsiadów zachodnich ZSRR, na której przedstawiony przez sowiety plan proporcjonalnego zredukowania sił zbrojnych został odrzucony przez wszystkich pozostałych uczestników.

Następnie p.Litwinow wyjaśnia znane stanowisko ZSRR w sprawie niebrania dotychczasowego udziału w pracach Ligi Narodów nad rozbrojeniem oraz stwierdza, że Związek Sowiecki przestrzega zasad polityki pokojowej. W duchu politycznego umiłowania pokoju przedłożył rząd sowiecki swym sąsiadom i nie tylko swym sąsiadom, propozycję zawarcia paktów o nieagresji. Wychodząc z założenia polityki pokojowej, ZSRR nastawać będzie nadal na konieczności całkowitego i powszechnego rozbrojenia. O ile państwa kapitalistyczne uważają za możliwy do przyjęcia projekt całkowitego rozbrojenia w jednym etapie lub w przeciągu krótkiego terminu, to delegacja sowiecka gotowa jest do stopniowego przeprowadzenia planu według terminów, ustalonych na konferencji. Delegacja sowiecka będzie dążyła w Genewie do zwrócenia uwagi komisji i następnie konferencji na najbardziej efektywne gwarancje pokoju i walczyć będzie z próbami zajmowania się drugorzędnemi zagadnieniami i bezpłodnemi rezolucjami lub też przekształcenie komisji lub konferencji w narzędzie polityki tego lub innego mocarstwa lub grupy mocarstw.

POLSKA - LITWA - ZSRR

IBIDEM w przeglądzie tygodniowym, nawiązując do artykułu Reinbabena w "Dresdener Neuste Nachrichten", w którym wyraża on obawę, aby nie powstały nowe barjery na granicach niemiecko-polskiej i sowiecko-polskiej, któreby utrudniały swobodne współżycie między Zachodnią a Wschodnią Europą. Sowiecki autor podkreśla zgodność opinji prasy sowieckiej i niemieckiej co do tego, że wszelka przymusowa zmiana w położeniu państwowem Litwy odbija się ujemnie na sprawie pokoju powszechnego.

POLSKA - LITWA - ZSRR

IBIDEM przypominając fakt zajęcia w roku 1920 Wileńszczyzny przez gen.Żeligowskiego przypuszczają, że o ile nie Żeligowski, to

jakikolwiek inny awanturnik weźmie na siebie odpowiedzialność przeprowadzenia zbrodniczego dzieła, analogicznie do tego, jakie podjął 7 lat temu gen. Żeligowski".

Dziennik uważa faktem niepokojącym tę okoliczność, że przygotowane naruszenie status quo w Europie Wschodniej przekształca się już w fakt, którym operują w swych wystąpieniach niektórzy politycy.

Dziennik przytacza głos "Rigasche Rundschau", który ogłasza wywiad "z wybitnym nadbałtyckim politykiem" jak autor przypuszcza pod tym imieniem ukrywa się nowy minister spraw zagranicznych p. Hellat, jawnie ignoruje Litwę. Uważa on, że "Litwa nie może być traktowana, jako partner, z którym można prowadzić rokowania". Dalej stwierdza, że "Litwa postępuje z wyzywającym nachalstwem".

IBIDEM pisze w artykule wstępnym, że oświadczenie Litwinowa wyjaśnia dokładnie gotowość ZSRR domagania się efektywnych praktycznych rezultatów w dziele rozbrojenia, oraz świadczy o bezwzględnym dążeniu rządu sowieckiego do uniemożliwienia wojny i o zdecydowanej woli Związku Sowieckiego zabezpieczenia pokoju. Tej polityki ZSRR przeciwstawia się gmatwanina niesłychanej obłudy, deklaracji i złośliwych intryg. W obecnej chwili, podczas gdy czujność usypia się przygotowywaniem do jego przedsięwzięć genewskich "twórców pokoju", prowadzona jest zupełnie konkretna działalność, mogąca wywołać w najbliższym czasie katastrofalne rezultaty.

"Mamy na względzie wypadki rozwijające się na granicy polsko-litewskiej". Niezależności państwa litewskiego zagraża bezpośrednio niebezpieczeństwo. Polska oczywiście uniknie tego, aby miała wystąpić w roli państwa napadającego i stworzy powód dla zastosowania osławionych represji Ligi Narodów przeciwko państwu napadającemu.

Zasady polityki sowieckiej, które polegają na obronie małych narodów, nie mogą dopuścić do zmiany statutu państwa litewskiego, która położyłaby kres niezależności państwa litewskiego.

Autor wskazuje następnie, że unicestwienie niepodległości Litwy pogorszyłoby położenie Niemiec na Wschodzie Europy w porównaniu z tem, co uzyskały Niemcy w Wersalu.

Polska ekspansja w kierunku Litwy jest częścią składową jej dążenia ku wyjściu na morze. Polska podporządkowawszy Litwę swym wpływom i wraz z Litwą i Kłajpedę, nie może nie zwrócić swego wzroku na najbliższy, niezamarzający port - Libawę. W ten sposób Litwa staje przed poważnym niebezpieczeństwem.

Wszyscy, pragnący zachowania pokoju, zaznacza autor, wszyscy dążący do zachowania równowagi w Europie, powinni rozumieć, że zbliżające się wypadki, przedstawiają ogromne niebezpieczeństwo dla dzieła pokoju.

PAŃSTWA BAŁTYCKIE - ZSRR

IBIDEM donosi o wyjeździe do Moskwy prezesa Łotewskiego Banku Państwowego Cielensa celem przeprowadzenia rokowań z "Gosbankiem" ZSRR w sprawach finansowych, związanych z zamówieniami sowieckiemi na Łotwie.

IZWIESTJA z 23/XI. donoszą o niepomyślnym wyniku rokowań łotewsko-estońskich w sprawie unji celnej. Delegacja sowiecka wyjechała z Rewla.

POLSKA-LITWA.

IZWIESTJA z 23/XI. Agencja Tassa donosi z Rygi, że w "Jaunakas Zinas" ukazał się wywiad z prof. Herbaczewskim, w którym wypowiada się on za "jaknajszybszem rozwiązaniem konfliktu polsko-litewskiego na zasadzie równouprawnienia". Jednocześnie prof. Herbaczewski oświadczył, że "w obecnej sytuacji międzynarodowej możliwa jest i inna droga likwidacji konfliktu, a mianowicie podbój Litwy przez Polskę". Według słów prof. Herbaczewskiego takie wyjście jest możliwe z tego względu, że "Niemcy i ZSRR. wobec sytuacji wewnętrznej, panującej u

nich, nie wystąpią odrazu w obronie Litwy". "Pozatem - mówił Herbaczewski - Piłsudski łatwiej porozumie się z litewskim Sztabem Generalnym, niż dyplomatami litewskimi". Zdaniem prof. Herbaczewskiego - "tylko ten rząd litewski będzie silny, który będzie miał odwagę ustalić dobre stosunki z Polską. Przeszkadzają temu obecnie Niemcy i ZSRR, gdyż potrzebna im jest słaba Litwa, jako pomost sowiecko-niemiecki.

WIZYTA MARSZ.FRANCHET D'ESPEREY W POLSCE,

IZWIESTJA z 23/XI. donoszą p.t."Były kierownik interwencji przeciwko ZSRR. gościem Piłsudskiego" - o przyjęciu wydanem przez ambas.Laroche na cześć marszałków Franchet d'Esperey i Piłsudskiego. Dziennik podaje następujący komentarz do powyższej informacji: "Politycy europejscy lubią zarzucać sowieckim działaczom politycznym brak taktu i inne grzechy przeciwko zwyczajom międzynarodowym. Mowy posła franc. w Warszawie i Marsz: Franchet d'Esperey stwarzają znacznie większe podstawy dla podobnych zarzutów, niż jakiekolwiek wystąpienie dyplomatów sowieckich w ostatnich czasach. Jednak chcielibyśmy pominąć milczeniem wojownicze mowy, wygłoszone w Warszawie, jak również sam fakt wizyty "specjalisty" w sprawach interwencji" - Franchet d'Esperey, gdyby nie miały one zdecydowanego charakteru demonstracji politycznej, zwróconej przeciwko Związkowi Sowieckiemu. Taka demonstracja nietylko jest całkowicie niedopuszczalna w stolicy kraju, z którym ZSRR. pozostaje w określonych traktatami stosunkach i przy udziale wybitnego działacza drugiego mocarstwa, które znajduje się w stosunkach z ZSRR ale również zachowanie się i oświadczenia francuskich i polskich działaczów państwowych są całkowicie sprzeczne z ideami, propagowanemi w związku z mającą się odbyć konferencją dla spraw rozbrojenia. Opinja publiczna ZSRR. ma prawo oczekiwać na wyjaśnienia z powodu wrogich demonstracyj warszawskich.

ZSRR. OBEC SPRAWY ROZBROJENIA.

PRAWDA z 22/XI. w art.wst. p.t. "Dlaczego udajemy się na konferencję dla spraw rozbrojenia?" dziennik stwierdza, że stanowisko ZSRR. wobec Ligi Narodów nie uległo zmianie. Stoimy nadal na stanowisku, że ta organizacja, która wyrosła na gruncie rabunkowego traktatu wersalskiego jest niczem innem, jak tylko narzędziem w rękach jednych ugrupowań imperjalistycznych przeciw drugim, a wszelkie jej"pokojowe" zamierzenia są tylko oszustwem i obłudą. Od czasu powstania Ligi Narodów, nietylko nie nastąpiła poprawa w sprawie rozbrojenia, a przeciwnie, wyścig w zbrojeniu się przybrał jeszcze szybsze tempo i groźba nowych zbrojeń stała się jeszcze większą. Związek sowiecki udaje się do Genewy, aby wyłuszczyć swoje opinje i złożyć praktyczne propozycje w sprawie zdecydowanej redukcji zbrojeń i ulżenia brzemieniu wydatków wojennych, obciążających robotników. "Prawda" pisze, że delegacja sowiecka będzie mogła przytoczyć szereg faktów wskazujących na to, kto jest prawdziwym zwolennikiem pokoju i kto wywołuje groźbę wojny. M.in. dziennik wymienia następujące sprawy: zerwanie stosunków sowiecko-angielskich, sprawę paktów gwarancyjnych między ZSRR. a państwami zachodniemi i wschodniemi, sprawę usiłowań zerwania stosunków francusko-sowieckich, wypadki w Chinach, itd.

NOTATKI Z POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

IZWIESTJA z 23/XI. podają szereg depesz z Berlina w sprawie fałszowania sowieckich czerwońców przez organizację gruzińską. Ag.Tassa donosi, że ustalone zostało, że akcja fałszowania banknotów sowieckich popierana była przez zaufaną osobę Deterdinga.

IBIDEM. Zamieszczają b.serdeczną wzmiankę pod adresem posła Austrji w ZSRR.p.Otto Pola, który został odwołany z dotychczasowego stanowiska.

STOSUNKI W SOWIECKIEJ PARTJI KOMUNISTYCZNEJ

"IZWIESTJA CIK ZSSR" z dn. 19/XII ogłasza tekst przemówienia, wygłoszonego przez p.Tomskiego na posiedzeniu okręgowej konferencji partyjnej w Leningradzie dn. 15-go b.m. Przemówienie to zawiera obronę polityki międzynarodowej i wewnętrznej C.K. partji przed zarzutami opozycji bez podania treści tych zarzutów oraz pewną informację o stosunkach w partji. P.Tomski oświadczył mianowicie, że podczas obrad dzielnicowej konferencji partyjnej dzielnicy Zamoskworeckiej w Moskwie niewykryty sprawca położył na stole prezydjum kartkę, zawierającą groźbę wymordowania wszystkich "stalinowców". Sprawca ten był członkiem partji, ponieważ tylko członkowie partji mieli dostęp na konferencję. W innym wypadku omawiano w pewnym środowisku opozycyjnym projekt pobicia lub zamordowania p.Demjana Biednyja, znanego poety sowieckiego, miało to być zemstą za zwrócone przeciwko opozycji przemówienie jego, wygłoszone na innej konferencji partyjnej w Moskwie. P.Tomski oświadczył następnie, iż przywódcy opozycji rozpowszechniają pogłoski o represjach, które mają być zastosowane względem opozycjonistów przez p.Stalina w postaci osadzenia zwolenników opozycji w więzieniach, wydalenia na wyspy Sołowieckie i t.p. Zawdzięczając tym pogłoskom, jako nieaktualnym narazie oświadczył p.Tomski, że wrazie dalszego prowadzenia akcji opozycyjnej spotka opozycjonistów zasłużona kara. W państwie dyktatury proletarjackiej istnieć może kilka partji politycznych, pod jednym jednak warunkiem: władza należeć ma do jednej z tych partji, wszystkie inne znajdować się mają w więzieniu."

"ZWIEZDA" Nr. 262 /Dniepropietrowsk/ ogłasza uchwałę okręgowej komisji kontrolującej w sprawie wykluczenia 6 członków opozycji "trockistów" z partji. Wykluczenie to nastąpiło wskutek stwierdzenia udziału wykluczonych w konferencjach opozycyjnych, odbytych w Dniepropietrowsku z udziałem b. ambasadora sowieckiego w Paryżu p.Rakowskiego.

IBIDEM ogłasza mowę delegata C.K.K. partji p.Terechowa na okręgowej konferencji partyjnej w Dniepropietrowsku. Mówiąc o stosowanych przez opozycję metodach walki z rządem sowieckim, oświadczył p.Terechow, że w niektórych wypadkach metody te mają charakter akcji przeciwpaństwowej. Na Syberji przygotowywała opozycja strajk kolejowy na linji Nowosybirsk Czelabinsk. W Połtawie namawiali opozycjoniści kolejarzy do ogłoszenia jednodniowego strajku protestacyjnego. W mieszkaniu opozycjonisty Lubicza znaleziono odezwy, treść których nie różniła się niczem od treści artykułów pisma emigracyjnego "Rul". Na pewnym zebraniu partyjnym opozycjonista Fomin oświadczył:"Wolimy jarzmo burżuazji angielskiej od jarzma stalinowców".

"RUL" z dn. 24/11 /Berlin, pismo demokratyczne/ podaje, że delegat C.K. partji Kwiryng obrzucony został zgniłemi jabłkami na zebraniu organizacji związku młodzieży komunistycznej w Saratowie. Władze partyjne uchwaliły rozwiązanie tej organizacji.

IBIDEM donosi, że w najbliższym czasie stanie znany opozycjonista Fiszelew oraz kilku innych opozycjonistów, aresztowanych wraz z Fiszelewem w sprawie tajnej drukarni opozycyjnej w Moskwie przed sądem, jako oskarżony o kontr-rewolucję. Oskarżenia podjął się p.Krylenko.

IBIDEM podaje, że członek C.K. ukraińskiej partji komunistycznej Ausem opuścił samowolnie swoje stanowisko w poselstwie sowieckim w Turcji i przybył do Charkowa, gdzie rozpoczął pracę nad organizacją kółek opozycyjnych. Ausem wziął udział w tajnym zebraniu opozycji charkowskiej, odbytym pod przewodnictwem wykluczonego z partji opozycjonisty Borysowa. Na zebraniu tem miał Ausem oświadczyć, że po XV zjeździe partji będzie opozycja zmuszona do wycofania się z legalnego życia politycznego i do utworzenia własnej partji nielegalnej. Ausem usiłował również przemówić na wiecu robotniczym w elektrowni charkow-

skiej, urządzono mu jednak obstrukcję. Władze partyjne poruszyły kwestję wykluczenia Ausema z partji.

"SIEGODNIA WIECZEROM" z dn. 22/11 /Ryga, pismo demokratyczne/ podaje, że żona p.Trockiego, p.Natalja Trocka została pozbawiona posady naczelnika wydziału muzealnego "Gławnauki".

RZEKOMA ODEZWA OPOZYCYJNA

"RUL" z dn. 22/11 /Berlin, pismo demokratyczne/ podaje tekst dokumentu, który ma być odezwą opozycji komunistycznej, przywieziona z Rosji sowieckiej do Niemiec. Odezwa ta zawiera ostrą krytykę postępowania przywódców sowieckiej partji komunistycznej i członków rządu sowieckiego, utrzymaną z punktu widzenia interesów klasy robotniczej, oskarża członków rządu i urzędników sowieckich o trwonienie pieniędzy ludowych na rozrywki i cele osobiste oraz wysuwa następujące żądania: wolność wyborów do związków zawodowych, ustalenie kontroli robotniczej nad produkcją przemysłową, rewizję umów zbiorowych w przemyśle, pomoc bezrobotnym, zmianę w składzie osobowym kierowników trustów i syndykatów sowieckich, walkę ze zwolennikami większości partyjnej, przekazanie fabryk i zakładów przemysłowych ludności pracującej orazześrodkowanie pełni władzy państwowej w rękach tej ludności.

5. ŻYCIE GOSPODARCZE.

7-GODZINNY DZIEŃ PRACY W ZSRR

"IZWIESTJA CIK ZSSR" Nr. 2384 /Odesa/ ogłasza uchwałę wszechukraińskiego komitetu związku zawodowego robotników przemysłu bławatnego w sprawie urzeczywistnienia uchwały C.K.W. sowietów ZSRR o wprowadzeniu 7-godzinnego dnia pracy w przemyśle sowieckim. Według tej uchwały, 7-godzinny dzień pracy wprowadzony będzie przedewszystkiem w pewnych przedsiębiorstwach przemysłowych w Odesie i Ługańsku.

BUDOWA KOLEI W MONGOLJI

"WOZROŻDENJE" z dn. 20/11 /Paryż, pismo o kierunku umiarkowano-monarchistycznym/ donosi, że rząd sowiecki postanowił udzielić rządowi Mongolskiej republiki ludowej pożyczki w wysokości 80 miljonów rubli na budowę kolei, która połączy Kiachtę z Urgą. Budowa kolei tej rozpocznie się na wiosnę 1928 roku. Spłata pożyczki zabezpieczona będzie całym majątkiem kolei i nastąpi w ciągu 20 lat.

POŁĄCZENIE KOLEJOWE DŻULFY Z BAKU

"IZWIESTJA CIK ZSSR" z dn. 18/11 donosi o otwarciu komunikacji na linji kolejowej Dżulfa-Baku na Kaukazie. Narazie komunikacja odbywa się na przestrzeni 256 klm. Kolej ta łączy szereg ważnych ośrodków przemysłu w obwodzie Zakaukaskim oraz miasta Baku i Nachiczewań.

PRZEDSIĘBIORSTWA KONCESYJNE W ZSRR

IBIDEM podaje, że według danych, posiadanych przez najwyższą radę gospodarstwa krajowego ZSRR, w ubiegłym roku gospodarczym istniało na terytorjum ZSRR 110 przedsiębiorstw przemysłowych i handlowych, będących własnością zagranicznych firm koncesyjnych. Kapitał, włożony przez przedsiębiorców zagranicznych w te przedsiębiorstwa, równa się 30 miljonom rubli. Cały przemysł koncesyjny ZSRR zatrudnia 43 tysiące robotników.

9. STOSUNEK EMIGRACJI DO ZSRR.

PRASA EMIGRACYJNA O SYTUACJI W ZSRR

"SIEGODNIA" z dn. 23/11 /Ryga, pismo demokratyczne/ przytacza w artykule wstępnym szereg przykładów zaostrzenia się stosunków w sowieckiej partji komunistyczenj i twierdzi, że opozycja oskarża Stalina o wszystkie braki i strony ujemne obecnej sytuacji politycznej i gospodarczej ZSRR, w rzeczywistości jednak sytuacja ta jest skutkiem polityki nie tylko p.Stalina, lecz i obecnej opozycji. Wobec tego ludność ZSRR nie czyni wyboru pomiędzy t.zw. większością partji a opozycją, walcząc przeciwko obydwum.

10. NOTATKI I INFORMACJE.

PROGRAM ROSYJSKIEGO ZJEDNOCZENIA CENTROWEGO

"NOWOJE WREMIA" z dn. 18/11 /Białogród, pismo monarchistyczne zwolenników w.ks. Mikołaja Mikołajewicza/ ogłasza program polityczny Rosyjskiego Zjednoczenia Centrowego, uchwalony na ostatnim zebraniu władz tej organizacji. Program oparty jest na podstawach następujących: 1/ bezwzględnej walki z bolszewizmem, 2/ uznania niezniszczalności ewolucji władzy sowieckiej, 3/ uznania konieczności zastosowania metod rewolucyjnych w walce z tą władzą, 4/ utworzenia koalicji wszystkich partji i ugrupowań narodowych emigracji rosyjskiej, 5/ złączenia ideowego emigracji z ludnością Rosji sowieckiej, 6/ nieporuszania kwestji przyszłego ustroju państwowego Rosji, 7/ przywrócenia podstaw prawnych istnienia państwa rosyjskiego, 8/ przywrócenia zasad własności prywatnej w życiu Rosji oraz 9/ denacjonalizacji własności prywatnej, znacjonalizowanej przez rząd sowiecki.

"RODNAJA ZIEMLA" Nr.8 /Paryż, pismo związku narodowo-rewolucyjnego/ omawiając program powyższy zaznacza, że posiada on dwa wielkie braki: nie porusza zupełnie kwestji agrarnej oraz omija milczeniem kwestję interwencji wojskowej państw obcych.

WYDALENIE MONARCHISTÓW ROSYJSKICH Z FINLANDJI

"SIEGODNIA" z dn. 23/11 /Ryga, pismo demokratyczne/ donosi, że monarchiści rosyjscy Łarionow i Monomachow zostali wydaleni z granic Finlandji. Łarionow wyjechał do Gdańska, Monomachow uzyskał wizę paszportową do Francji.

OFICER ANGIELSKI W WIĘZIENIU SOWIECKIM

"WOZROŻDENJE" z dn. 20/11 /Paryż, pismo o kierunku umiarkowanym monarchistycznym/ donosi, że oficer angielski kpt.Sidney Reilly, który został rzekomo rozstrzelany przez GPU, jak o tem doniosła instytucja ta w swym komunikacie urzędowym, znajduje się w rzeczywistości w więzieniu sowieckim i poddawany jest od czasu do czasu torturom w celu wymuszania od niego wiadomości o organizacji wywiadu angielskiego i akcji kontr-rewolucjonistów rosyjskich na terenie ZSRR.

P.BURCEW W RYDZE

"SIEGODNIA" z dn. 23/11 /Ryga, pismo demokratyczne/ podaje, że znany rosyjski działacz polityczny p.W.Burcew wygłosił w Rydze dwa odczyty publiczne, z których pierwszy na temat "prowokacja w przyszłości i teraźniejszości", drugi zaś na temat "wodzowie" o przywódcach sowieckiej partji komunistycznej. W Rydze obecny był p.Burcew na posiedzeniu sejmu łotewskiego, gdzie przyjmowano go z honorami, należnemi gościom honorowym parlamentu łotewskiego.